

הרב אריה כץ

ייחוס הוולד בתרומת ביצית – השלמה לדיון על שיטת הגר"ע יוסף

ראשי פרקים:

- א. מכתב הגר"ע יוסף לרב ירון נבון
- ב. עוד על תשובת הגר"ע יוסף לרב עזרא בר שלום
- ג. סיכום

בעקבות פרסום מאמרי 'ייחוס הוולד בתרומת ביצית'¹, ובעיקר חלקו הראשון שבו אספתי את העדויות בכתב ובעל פה, על שיטתו של הראשון לציון הרב עובדיה יוסף זצ"ל בעניין זה, הגיעו אליי מספר תגובות וידיעות חדשות, ואני מבקש לצרף אותן כאן:

א. מכתב הרב יוסף לרב ירון נבון

בכ"א אייר תשע"ג, שלח הרב ירון נבון, דיין בבית דין לממונות בתל אביב, מכתב לראש"צ הג"ר עובדיה יוסף זצ"ל, עם שאלה למעשה בעניין ילדים שנולדו מתרומת ביצית של גויה למשפחה שאינה שומרת מצוות. מהו דינם של הילדים?

הרב נבון כתב במכתבו על הסתירה בין מה שמפרסמים בשמו שבעלת הביצית היא האם, לבין תשובתו של הרב יוסף שנכתבה במעין אומר (חלק ח סימן ב/א, הובאה במאמרי הנ"ל בעמ' 104). תשובתו של הרב יוסף, שנרשמה בכתב ידו ובחתימתו בכ"ה אייר באותה שנה, הייתה: "כשיגדלו הנערים יגייירו אותם ויתחנכו בתורה ובמצוות. בינתיים לרשום אותם במועצה הדתית שצריכים גיור". הרב יוסף לא התייחס בתשובתו לסתירה עליה הצביע הרב נבון.

רואים כאן בצורה ברורה, שהרב יוסף הצריך גיור לנולדים מתרומת ביצית, ולכאורה משמע מזה שאכן בעלת הביצית היא האם.

למרות זאת, נראה שגם כאן הדברים לא מוכרעים בצורה מוחלטת. שכן הרב לא כתב שיש לרשום את הילדים כגויים, אלא רק שצריכים גיור. אפשר לדקדק מכאן שהצורך בגיור הוא רק לחומרא, ולא צורך מוחלט, ועדיין הדברים אינם מוכרעים.

1. הרב אריה כץ, ייחוס הוולד בתרומת ביצית, **אסיא** צט-ק, 101-108 (תשע"ו).

ב. עוד על תשובת הרב יוסף לרב עזרא בר שלום

כאמור במאמרי הנ"ל (שם), התשובה הברורה ביותר של הרב יוסף, שממנה עולה לכאורה שהיולדת נחשבת לאם, נרשמה בספר מעין אומר כתשובה לרב עזרא בר שלום. בעקבות המאמר, התקשר אליי מורה הוראה מסוים, ואמר שהוא דיבר עם רב שטוען ששאל את הרב בר שלום על תשובה זו, והרב בר שלום ענה לו שהדברים לא היו כך אלא בעניין אחר לחלוטין.

מכיוון שיצא ערעור על התשובה, שוחחתי שוב בעניין עם הרב יהודה נקי, שרשם תשובה הזו, ואמר לי שגם הוא שמע את השמועה הזו, אבל הוא עצמו היה נוכח בזמן שהרב יוסף ענה את התשובה לרב בר שלום, והדברים היו בדיוק כפי שהם רשומים במעין אומר.

כלומר שמה שקובע הוא מבטן מי יצאו הילדים, ולכן אין צורך לגייר מי שנולד לאישה יהודיה מתרומת ביצית של גויה.

על מנת לאמת את הדברים מעבר לכל ספק, שוחחתי בעצמי עם הרב בר שלום, ואמר לי בצורה חד משמעית שהדברים היו בדיוק כפי שהם מופיעים בשו"ת מעין אומר, והרב יוסף אמר לו באופן ברור שאין צורך בגיור לנולד מתרומת ביצית גויה.

אם כך, שני עדים נאמנים מעידים על אותו מקרה מסוים, שבו נשאלה הלכה למעשה, והרב יוסף הורה שאין צורך לגייר ולד הנולד מתרומת ביצית, כיון שהעיקר הוא מרחם מי יצא הילד.

ג. סיכום

מהדברים האמורים עולה ומתחזקת שוב מסקנתי במאמר הנ"ל, שהרב יוסף מעולם לא הכריע בצורה ברורה ומוחלטת מי אמו של הוולד – בעלת הביצית או היולדת, אך בהחלט רואים שבתחילה נטה לתמוך בדעה שהיולדת היא האם, ואילו לקראת סוף ימיו צידד יותר בדעה שבעלת הביצית היא האם².

2. בדומה לשינוי שחל בדעתו של הגר"ש אלישיב, כמובא בספרי רפואה מציאות והלכה סימן כד, הע' 12, עמ' 294 (מכון שלזינגר, ירושלים תשע"ב). -- העורך.